

Nieuwsbrief

Cultuurgooederen Tweede Wereldoorlog

In deze *Nieuwsbrief* informeren wij u over activiteiten van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) op het gebied van cultuurgooederen die in Nederland voor of tijdens de Tweede Wereldoorlog geroofd, geconfisqueerd of onder dwang verkocht zijn. Ook verwijzen wij naar interessante informatie van de organisaties waarmee we nauw samenwerken, zoals de Restitutiecommissie en het NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies.

Symposium ‘De toekomst van Restitutie’

Inmiddels is het internationale symposium dat op 12 september in Artis plaatsvond achter de rug. Na de opening door minister van OCW, Eppo Bruins, kenden 15 sprekers en ruim 150 deelnemers uit verschillende landen onder leiding van dagvoorzitter Siebe Weide vooruit. Is een einddatum van het restitutiebeleid denkbaar? Moet er een Europese Restitutiecommissie komen? Wat zijn kansen en uitdagingen op het gebied van herkomstonderzoek, en hoe willen we omgaan met verweerde Joodse (roof)kunst? U kunt het symposium (voertaal Engels) terugkijken via [deze link](#). Met dit symposium sloten we een jaar af waarin we met verschillende activiteiten stilstonden bij het 25-jarig bestaan van het Nederlandse restitutie-

tiebeleid. De verslagen van deze activiteiten kunt u [hier](#) teruglezen.

FOTO: BRAM PETRAEUS

Siebe Weide met de sprekers van het symposium.

Verbeterde versie WO2-portal

Sinds 1 september is de [WO2-portal](#) verbeterd. Data die ingevoerd wordt aan de achterkant van het systeem, wordt nu dagelijks ververs in de portal in plaats van periodiek. Hierdoor tonen we de meest recente informatie die uit het onderzoek van de RCE naar Nederlands Kunstbezitcollectie (NK) naar voren komt. Een nieuw onderdeel in de portal zijn de onderzoeksbevindingen. Dit zijn tekstpassages die toegevoegd worden aan een NK-object zodra het onderzoek naar het betreffende object is afgerond.

Pilot AI vergelijken van foto's

De RCE heeft met tweedejaarsstudenten van de opleiding Kunstmatige Intelligentie (AI) van de Universiteit van Amsterdam onderzocht of foto's van objecten in de NK-collectie via AI-technieken vergeleken kunnen worden met foto's in het archief van het Munich Central Collecting Point (MCCP). Dit archief, dat recent gedigitaliseerd is, toont foto's van alle objecten die na de oorlog via het MCCP terug zijn gebracht naar de landen van herkomst. Voor herkomstonderzoek is het MCCP een belangrijke bron.

Vooraf bij objecten die niet uniek zijn, zoals kasten en serviezen, kan het vergelijken van foto's van vlak na de oorlog en van foto's die de

The screenshot shows the 'Objectinformatie' page for 'Het IJ bij het Blauwvoord'. It includes a 'Reconstructie van de herkomstgeschiedenis' section with a vertical timeline of events from 1941-12-02 to 1996. Key events include:

- 1941-12-02: Magelijn belettert / header Singfried Paul David Metz (collectie, Amsterdam). Location: Frederik Muller, Amsterdam 2 december 1941, no. 13 (Joods Geslacht van het IJ bij het Blauwvoord te Amsterdam).
- 2-12-1941: Magelijn belettert / header Frederik Muller (collectie, Amsterdam). Location: Frederik Muller, Amsterdam 2 december 1941, no. 13 (Joods Geslacht van het IJ bij het Blauwvoord te Amsterdam).
- 1941-12-02 to 1942: Magelijn belettert / header M. Ch. H. van Engelen (collectie, Amsterdam). Location: Frederik Muller, Amsterdam 2 december 1941, no. 13 (Joods Geslacht van het IJ bij het Blauwvoord te Amsterdam).
- 1942 to 1945: Magelijn belettert / header M. Ch. H. van Engelen (collectie, Amsterdam). Location: Frederik Muller, Amsterdam 2 december 1941, no. 13 (Joods Geslacht van het IJ bij het Blauwvoord te Amsterdam).
- 1945 to 1946: Magelijn belettert / header M. Ch. H. van Engelen (collectie, Amsterdam). Location: Frederik Muller, Amsterdam 2 december 1941, no. 13 (Joods Geslacht van het IJ bij het Blauwvoord te Amsterdam).
- 1996 to nu: Magelijn belettert / header Briljante familie Van Engelen aan het Stadsarchief Amsterdam. Location: Universiteitsarchief.

 Below the timeline is a section for 'Onderzoeksbevindingen' with a note: 'De informatie is vervaardigd op de website van de collectie van het Joodse Eretzpaal May, Hild.'

Nieuw onderdeel in de portal zijn de onderzoeksbevindingen.

afgelopen jaren gemaakt zijn, helpen om een match te maken en om de herkomstgeschiedenis aan te vullen.

De studenten hebben twee oplossingen gepresenteerd aan de RCE. Op dit moment onderzoeken we hoe deze techniek ingezet kan worden voor het herkomstonderzoek naar de NK-collectie.

Deel van los paneel, voormalige wandbespanning met pastoraal landschap. + -1750-1800, NK3309.

Hulp bij Herkomst

In de [blogreeks Hulp bij herkomst](#) bespreken we een object uit de NK-collectie waar uitgebreid herkomstonderzoek naar wordt gedaan. Hopelijk worden zo meer restitutieverzoeken mogelijk en kunnen de bezittingen worden teruggegeven aan rechtmatige eigenaren en erven.

Het [17^e-eeuwse schilderij 'Landschap met vesting'](#) heeft een lange en bewogen geschiedenis, waarvan delen onbekend zijn.

Een uniek [18^e-eeuwse wandbespanning](#) dat nu de functie heeft van een kamerscherm. Ernaar kijkend voelt het alsof je in een schilderij staat.

Publicatie 'Meisje in het gras'

Echtpaar Van den Bergh dook in 1943 onder en verstopten hun twee jonge dochtertjes in een kindertehuis in Driebergen. Om dit alles te bekostigen moest onder andere het schilderij *Meisje in het gras* van Camille Pissarro worden verkocht. Na de bevrijding diende de heer Van den Bergh een [aangifteformulier](#) in. Het schilderij werd echter niet teruggevonden. Pas in 2016 legde het toenmalige Bureau Herkomst Gezocht, tegenwoordig onderdeel van de RCE, verband tussen het aangifteformulier en het schilderij dat sinds 1958 tot de verzameling van de Kunsthal in Bremen behoort. Over de tragische lotgevallen van de familie en het verhaal van het schilderij heeft collega Annelies Kool samen met Eelke Muller (NIOD) [een boek](#) geschreven (ook verkrijgbaar in het [Engels](#)). Het schilderij is tijdelijk te zien in het Van Gogh Museum (november 2024 - maart 2025).

YouTube-video

Sjoerd de Boer en Klaas van der Wal maakten de videoreeks '[Görings kunst in Nederlandse musea](#)'. Ze bezochten het Collectiecentrum Nederland en bekeken enkele werken uit de NK-collectie met collega's Perry Schrier en Nathalie Menke.

Handreiking Herkomstonderzoek naar cultuurgoederen 1933-1945

De onlangs verschenen publicatie [Handreiking Herkomstonderzoek naar cultuurgoederen 1933-1945 \(ook in het Engels\)](#) geeft praktische handvatten aan iedereen die onderzoek doet naar de eigen collectie of ten behoeve van een verwerving.

FOTO: MUSEUM BOIJMANS VAN BEUNINGEN

Schrijvend meisje aan een tafel door Max Liebermann

Restitutieadvies tekening Schrijvend meisje aan een Tafel

De Restitutiecommissie adviseert de gemeente Rotterdam tot teruggave van [de tekening Schrijvend meisje aan een tafel](#) (Max Liebermann) aan de erven van Max en Martha Liebermann. De tekening maakt sinds 1959 onderdeel uit van de collectie van het museum Boijmans van Beuningen en is momenteel eigendom van de gemeente Rotterdam.

IN HET KORT

- > Lodewijk Asscher is benoemd tot [voorzitter van de commissie verweesde Joodse roofofstal](#) door het Centraal Joods Overleg.
- > [Op 96-jarige leeftijd is Avraham Roet overleden](#). Wij kijken terug op een bijzondere samenwerking en herinneringen. Zijn familie en vrienden wensen wij veel sterkte.
- > [Opzoek naar opleidingen en cursussen over cultuurgoederen en WOII? Bekijk onze website voor meer informatie.](#)

Vragen of een verzoek indienen?

Bent u op zoek naar informatie over restitutie of de NK-collectie? De RCE is het eerste aanspreekpunt voor mogelijke rechthebbenden en collectiebeheerders over restitutiebeleid, procedures en herkomstonderzoek om het indienen van een restitutieverzoek te vergemakkelijken. Informatie ontsluiten wij onder andere via onze [website](#). Hier leest u ook hoe u een restitutieverzoek kunt indienen. Belanghebbenden, musea, onderzoekers, studenten en andere geïnteresseerden met vragen kunnen mailen naar restitutie@cultureelerfgoed.nl.

Wij helpen u graag.

Abonneren

Wilt u op de hoogte blijven van ontwikkelingen op het gebied van Cultuurgoederen Tweede Wereldoorlog en restitutie? U kunt zich [hier aanmelden](#) voor de Nieuwsbrief.